

สนค. ชีไทยมีศักยภาพแฝงด้านการค้าสีเขียวสูง แนะเร่งยกระดับสู่ Advanced Green Manufacturing ดันส่งออกโตยั่งยืน

นายันทพพงษ์ จิระเลิศพงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (ผอ. สนค.) เปิดเผยว่า ท่ามกลางบริบทการค้าโลกที่มุ่งสู่ความยั่งยืน ประเทศไทยมีศักยภาพแฝงระดับสูงในการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นฐานผลิตสินค้าสีเขียว โดยหัวใจสำคัญคือการต่อยอดจากจุดแข็งดั้งเดิม เพื่อพลิกภาคการผลิตไทยสู่การผลิตสีเขียวขั้นสูง (Advanced Green Manufacturing) ซึ่งการปรับตัวครั้งนี้ไม่ใช่ต้นทุนหรือภาระ แต่คือโอกาสเชิงยุทธศาสตร์ในการสร้างเครื่องยนต์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจตัวใหม่ที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างยั่งยืน

ท่ามกลางสถานการณ์การค้าโลกที่ผันผวน นอกจากเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเติบโตอย่างแข็งแกร่งแล้ว กลุ่มอุตสาหกรรมสีเขียวก็เป็นอีกหนึ่งภาคส่วนที่มีแนวโน้มเติบโตและมีอิทธิพลต่อการค้าโลกมากขึ้น เห็นได้จากการที่ประเทศคู่ค้าต่างเร่งนำแนวคิดด้านความยั่งยืนและสิ่งแวดล้อมมาเป็นมาตรฐานและมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Measures: NTMs)

สำหรับประเทศไทย การผลิตและการส่งออกยังมีแต้มต่อและพื้นที่อีกมากในการยกระดับสู่การผลิตสีเขียวขั้นสูง (Advanced Green Manufacturing) ที่ครอบคลุมทั้งมิติการผลิตสินค้าสีเขียวโดยตรงและมิติของการปรับไปใช้กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยรายงานวิเคราะห์เศรษฐกิจไทยของธนาคารโลก (World Bank)¹ ระบุว่าดัชนีความซับซ้อนสีเขียว (Green Complexity Index: GCI) ซึ่งเป็นดัชนีวัดความสามารถของประเทศในการส่งออกสินค้าสีเขียวที่มีความซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ที่ 0.7 ขณะที่ดัชนีศักยภาพความซับซ้อนสีเขียว (Green Complexity Potential Index: GCP) ซึ่งเป็นดัชนีที่ประเมินศักยภาพของประเทศในการต่อยอดโครงสร้างการผลิตเดิมไปสู่การส่งออกสินค้าที่มีความซับซ้อนมากขึ้นและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในอนาคต อยู่ที่ 1.4 ตัวเลขดัชนีศักยภาพแฝงหรือ GCP ที่สูงกว่าตัวเลขดัชนีความสามารถปัจจุบันหรือ GCI สะท้อนว่าประเทศไทยยังมีพื้นที่อีกมากในการยกระดับห่วงโซ่มูลค่าสีเขียว โดยรายงานยังได้หยิบยกกลุ่มสินค้าส่งออกที่ไทยมีศักยภาพและสามารถปรับให้สอดคล้องกับแนวโน้มด้านความยั่งยืนได้ อาทิ สินค้ากลุ่มระบบทำความเย็น กลุ่มพลังงานแสงอาทิตย์ กลุ่มยานยนต์ไฟฟ้า

เมื่อพิจารณากลุ่มสินค้าข้างต้นร่วมกับข้อมูลสถิติการค้าและสัดส่วนตลาดโลก พบว่า สินค้าในกลุ่มระบบทำความเย็นและกลุ่มพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นกลุ่มที่ประเทศไทยมีแต้มต่อในเวทีโลกอยู่แล้วอย่างแข็งแกร่ง โดยในกลุ่มระบบทำความเย็น ไทยเป็นผู้ส่งออกเครื่องปรับอากาศ (HS 841581) เป็นอันดับ 1 ของโลก ปี 2568 มีมูลค่าการส่งออกรวม 1,127.51 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18.20 ของมูลค่าการค้าโลกในสินค้าดังกล่าว โดยมีตลาดส่งออกหลัก 3 อันดับแรก ได้แก่ สหรัฐฯ ออสเตรเลีย และอิตาลี ซึ่งเป็นประเทศพัฒนาแล้วที่เข้มงวดด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ไทยยังส่งออกคอมเพรสเซอร์ (HS 841430) มูลค่า 635.36 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนแบ่งตลาดอยู่ที่ร้อยละ 1.96 และเครื่องยนต์และมอเตอร์อื่น ๆ (HS 841280) มูลค่า 156.36 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนแบ่งตลาดอยู่ที่ร้อยละ 6.62

ส่วนกลุ่มพลังงานแสงอาทิตย์ ไทยมีความเชี่ยวชาญในสินค้าที่มีความซับซ้อนสูง² โดยส่งออกชิ้นส่วนอุปกรณ์ทัศนศาสตร์ (HS 901390) มูลค่า 114.52 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนแบ่งตลาดอยู่ที่ร้อยละ 1.70

¹ Thailand Economic Monitor February 2026: Advanced Green Manufacturing for Growth

² รายงานของธนาคารโลกใช้ดัชนี PCI (Product Complexity Index) วัดระดับความซับซ้อนของสินค้า โดยสินค้าความซับซ้อนต่ำมักเป็นวัตถุดิบแปรรูปขั้นปฐมภูมิที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้จำกัด ขณะที่สินค้าความซับซ้อนสูงจะเน้นใช้นวัตกรรมและการผลิตขั้นสูง ซึ่งสินค้าสีเขียวทั่วโลกมีค่า PCI เฉลี่ยอยู่ที่ 0.48 (เทียบกับสินค้าทั่วไปที่มีค่าเฉลี่ยเป็นศูนย์) โดยชิ้นส่วนอุปกรณ์ทัศนศาสตร์มีค่า PCI อยู่ที่ 0.81 และเลนส์ ปริซึม กระจกเงา และวัตถุเชิงทัศนศาสตร์มีค่า PCI อยู่ที่ 1.03

และส่งออกเลนส์ ปริซึม กระจกเงา และวัตถุเชิงทัศนศาสตร์ (HS 900290) มูลค่า 276.42 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนแบ่งตลาดอยู่ที่ร้อยละ 3.33

การที่ไทยสามารถผลิตและส่งออกสินค้าในสองกลุ่มนี้ได้ดี สะท้อนว่าระบบนิเวศการผลิตดั้งเดิมมีความพร้อมสูงมาก การเปลี่ยนผ่านสู่ความยั่งยืนจึงไม่ใช่การเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ แต่เป็นการยกระดับเทคโนโลยีและองค์ความรู้เดิมให้ตอบโจทย์มาตรฐานสีเขียวขั้นสูง เช่น การเร่งปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตไปสู่ระบบทำความเย็นที่ใช้สารทดแทนคาร์บอนต่ำ หรือการยกระดับชิ้นส่วนโซลาร์เซลล์ให้มีประสิทธิภาพการรับและหักเหพลังงานที่ซับซ้อนขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ไทยรักษาและขยายส่วนแบ่งตลาดในกลุ่มประเทศคู่ค้าที่มีกฎเกณฑ์สิ่งแวดล้อมเข้มงวดได้มากขึ้น

สำหรับกลุ่มยานยนต์ไฟฟ้ามีบริบทและความท้าทายที่แตกต่างออกไป เนื่องจากไทยไม่ได้เป็นผู้เล่นหลักในห่วงโซ่อุปทานยานยนต์ไฟฟ้า แต่จุดแข็งและข้อเปรียบเทียบที่สำคัญของไทยคือ การเป็นฐานการผลิตรถยนต์เครื่องยนต์สันดาปที่แข็งแกร่งและครบวงจรที่สุดในภูมิภาค ซึ่งชิ้นส่วนเกินกว่าครึ่ง เช่น ตัวถัง ระบบเบรก และระบบช่วงล่าง สามารถนำมาประยุกต์เข้าสู่ห่วงโซ่การผลิตยานยนต์ไฟฟ้าสมัยใหม่ได้ ยุทธศาสตร์สำหรับกลุ่มนี้จึงไม่ใช่การละทิ้งอุตสาหกรรมเดิม แต่คือการใช้ประโยชน์จากห่วงโซ่อุปทานเดิมเป็นแรงส่งในการพัฒนาต่อยอดควบคู่ไปกับการเร่งดึงดูดการลงทุนเพื่อเติมเต็มส่วนที่ไทยยังขาด เช่น เทคโนโลยีแบตเตอรี่และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูง เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานยานยนต์ไฟฟ้าโลก

นอกเหนือจากโอกาสในกลุ่มสินค้าข้างต้นแล้ว รายงานของธนาคารโลกยังชี้ช่องโอกาสของไทยในการยกระดับเทคโนโลยีการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วย เช่น ระบบการจัดการน้ำเสีย การควบคุมมลพิษทางอากาศ และการดักจับและกักเก็บคาร์บอน

ทั้งนี้ อีกกลุ่มอุตสาหกรรมที่ไทยสามารถขับเคลื่อนสู่การผลิตขั้นสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้ คือกลุ่มพลาสติกชีวภาพและเคมีภัณฑ์สิ่งแวดล้อมที่ไทยมีแต้มต่อจากความพร้อมของพืชเศรษฐกิจอย่างอ้อยและมันสำปะหลัง ผสานกับฐานอุตสาหกรรมปิโตรเคมีดั้งเดิม และการขับเคลื่อนโมเดลเศรษฐกิจ BCG ในช่วงที่ผ่านมา การส่งเสริมและต่อยอดกลุ่มอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพในการมุ่งสู่ความยั่งยืนเหล่านี้ จะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ

ผอ. สนค. กล่าวทิ้งท้ายว่า การก้าวสู่ Advanced Green Manufacturing ไม่ใช่ทางเลือกเพื่อภาพลักษณ์ทางการค้าอีกต่อไป แต่คือทางรอดที่จะรักษาขีดความสามารถทางการแข่งขันของไทยในเวทีโลก ช่องว่างระหว่างดัชนี GCI และ GCP ชี้ให้เห็นว่าไทยมีทุนทางเศรษฐกิจเดิมที่ติดอยู่แล้ว โดยกุญแจสำคัญคือการขับเคลื่อนนโยบายร่วมกันอย่างตรงจุดระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งการส่งเสริมมาตรฐานสินค้าสีเขียวให้สอดคล้องกับสากล การเชื่อมโยงและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มสัดส่วนวัตถุดิบและชิ้นส่วนภายในประเทศ ตลอดจนการผลักดันเศรษฐกิจสีเขียวทั้งในและต่างประเทศ ควบคู่ไปกับการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับมาตรการทางการค้าและการปรับตัว เพื่อเปลี่ยนศักยภาพแฝงให้กลายเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจการค้าไทยให้เติบโตอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกันต่อความผันผวนของโลกในอนาคต

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
31 กรกฎาคม 2569